SISÄMINISTERIÖ
Pelastusosasto
Pelastusylitarkastaja
Veli-Pekka Hautamäki

Lausunto
28.10.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI PELASTUSOPISTOSTA ANNETUN LAIN 28 JA 29 §:N MUUTTAMISESTA (HE 46/2019 vp)

Esityksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Pelastusopistosta annettua lakia ammatillisen peruskoulutuksen opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiden osalta. Ehdotetun mukaan uusia opiskeluoikeuden väliaikaisia keskeyttämisperusteita olisivat vastaisuudessa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittaminen, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa, tai muu perusteltu syy.

Lain 29 §:ssä säädetään opiskeluoikeuden keskeyttämisestä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Pykälän mukaan Pelastusopisto voi omasta aloitteestaan tai opiskelijan hakemuksesta keskeyttää ammatillisessa peruskoulutuksessa olevan opiskelijan opiskeluoikeuden kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi pitkäaikaisen sairauden tai raskauden ja synnytyksen vuoksi. Pelastusopisto voi keskeyttää opiskeluoikeuden myös 32 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, jolloin keskeyttämispäätös liittyy siihen, että opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta. Opiskelijan tulee pyydettäessä antaa opistolle terveydentilansa arviointiin tarvittavat tiedot. Päätöksen opiskeluoikeuden keskeyttämisestä tekee rehtori.

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluasiaan liittyneessä ratkaisussaan (EOAK/633/2018) todennut pitävänsä Pelastusopistosta annetun lain 29 §:ään liittyvää vallitsevaa lainsäädännöllistä tilannetta ongelmallisena. Ongelma liittyy siihen, että 29 §:ssä opiskeluoikeuden keskeyttämisen perusteena ei ole pakollisen asevelvollisuuden suorittaminen.

Esityksen tavoitteena on muuttaa Pelastusopistosta annettua lakia siten, että Pelastusopiston ammatillisessa peruskoulutuksessa olevilla olisi oikeus suorittaa pakollinen asevelvollisuus tai naisten vapaaehtoinen asepalvelus ilman, että se vaikuttaa heidän opiskeluoikeuteensa Pelastusopistossa. Esityksen tavoitteena on lisäksi muutoin tarkistaa Pelastusopistolain 29 §:n sääntely ja suhteuttaa se muuhun vastaavaan opiskeluoikeuden keskeyttämistä koskevaan lainsäädäntöön.

Pelastusopistosta annetun lain 29 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukainen palvelus olisi vastaisuudessa opiskeluoikeuden väliaikaisen keskeyttämisen peruste ja samalla myös opintojen aloittamisen lykkäämistä koskeva peruste. Keskeyttämisperusteiksi ehdotetaan säädettävän myös äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi lisäksi säännös, jonka perusteella opiskeluoikeuden väliaikainen keskeyttäminen voisi olla mahdollista myös muusta perustellusta syystä. Sääntelyllä määriteltäisiin myös niitä toimintatapoja, joita opiskeluoikeuden väliaikaiseen keskeyttämiseen liittyen tulee noudattaa.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lain 28 §:n 1 momenttiin säännös, jonka perusteella opiskelijan jättäessä toimittamatta 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun terveydentilansa arviointia koskevan lääkärin lausunnon Pelastusopistolle, olisi se opiskeluoikeuden menettämisen peruste.

Esitetyillä lakisääteisillä opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiden soveltamisella voi olla vaikutusta Pelastusopistossa vuosittain läsnä olevaan oppilasmäärään, ei oletettavasti kuitenkaan merkittäviä vaikutuksia.

Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä sisäministeriössä. Valmistelun aikana järjestettiin lausuntokierros. Lausunto pyydettiin Pelastusopistolta, Pelastusopiston oppilasyhdistykseltä, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, tasa-arvovaltuutetulta, yhdenvertaisuusvaltuutetulta ja Varusmiesliitto ry:ltä. Lausuntokierroksen yhteydessä luonnos hallituksen esitykseksi on toimitettu valtioneuvoston kansliaan lainsäädännön arviointineuvostolle.

Lausunnon antoivat Pelastusopisto, oikeusministeriö, puolustusministeriö, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuusvaltuutettu ja Varusmiesliitto ry. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ollut asiassa lausuttavaa. Esitysluonnosta muutettiin tasa-arvovaltuutetun lausunnon pohjalta siten, että opiskeluoikeuden keskeyttämisperusteiksi ehdotetaan myös äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaita. Henkilötietojen (terveystietojen) käsittelyä koskevaa sääntelyä ja sen perusteluja on oikeusministeriön lausunnon pohjalta täsmennetty.